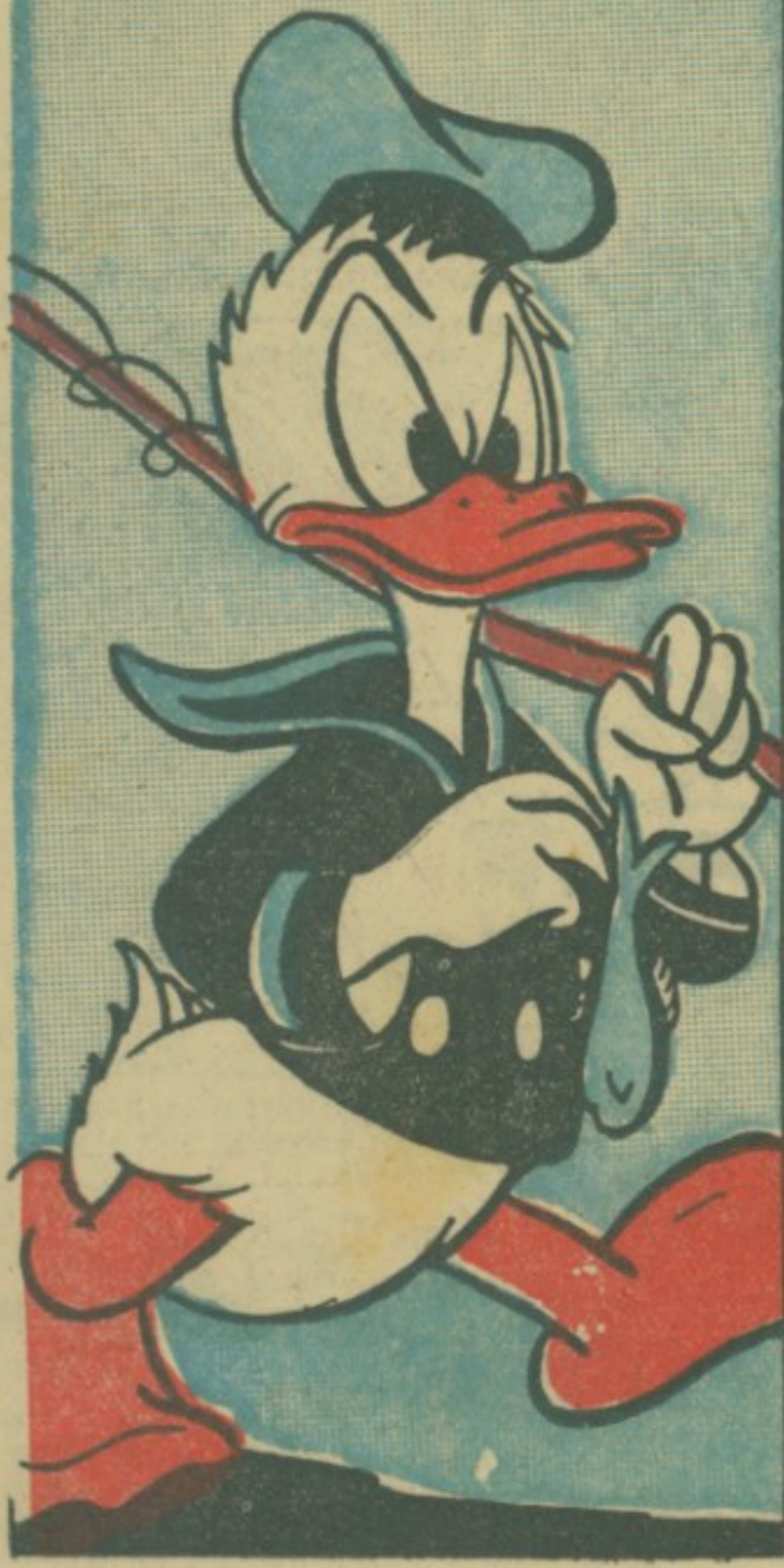
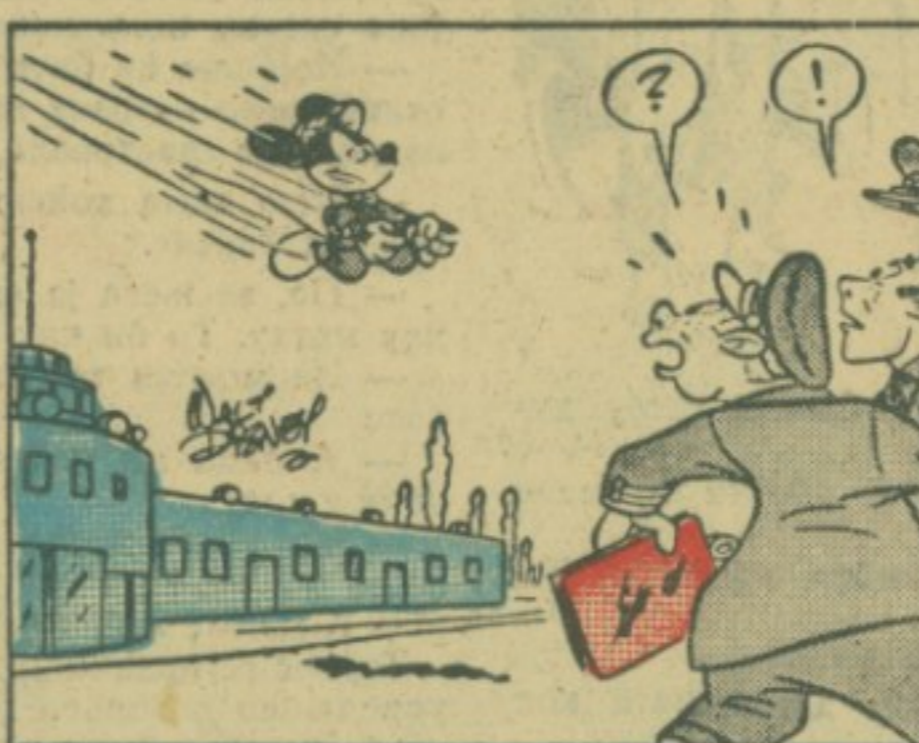

МНИЦИ

У ЗЕМЉИ ПАТУЉАКЕ

23

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(5) Роман од И. АСИМОВА

— Није никаква заразна болест, колико ја могу да видим, — рекао је на крају. — Он уопште и не изгледа болестан. Прилично је украшен. Видите, ребра му се не могу избројати. Немам појма шта би му могло бити. Како ли је само доспео овамо? Шта ви мислите, градоначелниче?

Поставио је то питање тоном који је јасно говорио да и не очекује да би му Теренс могао нешто паметно одговорити. Јер, кад једно насеље изгуби начелника на кога се током његовог педесетогодишњег управљања навикло, његов заменик, поготову ако је млађи човек као што је то Теренс био, мора да рачуна са извесним периодом неповерења и нетрпељивости. У томе неповерењу није било — Теренс је то знао — ничег личног. Због тога је сасвим мирно одговорио Ценкусу:

— Нажалост, ни ја то не знам.
— Погледајте, он не може да иде. Не може ни корак да направи. Мора да га је неко овамо донео. Колико ја могу да оденем, он је у сваком погледу, сем узраста, као беба.

— Постоји ли каква болест која оставља такве последице?

— Колико ја знам, не. Додуше, душевни поремећаји могу од човека да начине нешто слично, али ја о њима не знам готово ништа. Да ли сте икад раније видели ову особу, начелниче?

Теренс се насмеши и благо одговори:
— Па ја сам овде тек месец дана.
Ценкус уздахну.

— Да. Стари начелник... Фини је то човек био. Добро се старао о нама. Ја живим овде већ близу шездесет година и ни кад раније нисам видео ову особу. Мора да је из неког другог насеља. Не знам само шта да кажем патролцијама.

Патролције су већ долазиле. Било је немогуће избећи их. Јер, дечаци су о нађеном човеку испричали својим родитељима, родитељи су испричали суседима. Живот у насељу био је исцрпљен једноличан, тако да би и безначајнији догађај од овога изазвао радозналост и прешричавања. Тако су и патролције дознале да је у насељу нађена нека непозната особа.

Ови људи нису били домороци Флорине, али нису били ни земљаци племенитих са планете Сарк. Они су били обични плаћеници, покупљени с разних пла-

нета, на које се са сигурношћу могло рачунати да ће за плату коју добијају одржавати ред на Флорини и да никад неће учинити ништа против прописа из симпатије према становницима Флорине, за које је их нису везивале никакве крвне везе.

У пратњи двојице патролција дошао је и један предрадник из ткачнице. Патролције нису криле мрзовољу и незаинтересованост. Нађени иднот уопште их није за-

нимао. Али, морали су обавити своју дужност.

— Ко је тај човек? — обрати се један од њих предраднику.

— Никад га нисам видео, официру. Тај није одавде.

Патролција се окрете Ценкусу.

— Је ли имао каквих докумената код себе?

— Не. Све што је имао био је један цак обавијен око бедара. Цак сам спалио, да бих спречило могућност какве заразе.

— Па шта је с тим човеком?

— Како се мени чини, ум му је сасвим помрачен.

У том тренутку Теренс је пришао и одвео патролције мало у страну. Видео је да их случај не занима и да ће због тога без муке уредити с њима ту ствар. И заиста, већ

после првих његових речи патролција који је испитивао Ценкуса врати своју бележницу у џеп.

— У реду! Случај је тако неважан да не заслужује чак ни да подносим извештај. Најзад, то се нас и не тиче. Само се постајајте да се ослободите тог човека.

И патролције одоше.

Међутим, предрадник из ткачнице је остао. Био је то човек пегава ли... рибе косе и дугих, чекињастих бркова. Већ пет година вршио је дужност првог предрадника, што је значило да је на њему лежала одговорност за испуњење квоте коју су господари са Сарка захтевали од ткачница. Он је ту дужност вршио веома савесно, поступајући са својим потчињенима необично строго.

— Слушај, — обрати се он оштро Ценкусу. — Шта мислиш да урадиш са овим? Цело село и сви радници толико брбљају о нађеном човеку да нико ништа не ради.

— Да га пошаљем у град, у болницу, то је све што могу да учиним, — одговори Ценкус, збуњено гужвајући своју марамицу.

— У град! — запрепасти се предрадник.

— А ко ће да плаћа за њега? Он није из нашег насеља, зар не?

— Не, колико ја знам.

— Зашто онда да ми плаћамо за њега?

Треба некако дознати одакле је, па нека његово насеље плаћа.

— А како да то дознамо? Саветујте ме. Предрадник је неко време размишљао, прелазећи језиком преко горње усне, готово сасвим покривене рибим брковима.

— Најбоље ће бити да га се једноставно ослободимо — рече најзад. — То су нам и патролције саветовале, и ја...

— Шта тиме хоћеш да кажеш? — прекиде га Теренс.

— Па, за њега је свеједно да ли је жив или мртав. То би чак био акт милосрђа...

— Не можеш тек тако убити једног човека.

— А онда ми изволите рећи шта да се чини с њим.

— Зар не би могао неко из насеља да се стара о њему?

— А ко то? Хоћете ли ви?

Теренс се правило да не примећује његово увредливо држање.

— Ја имам других послова, — одговори он мирно.

— Па и сви остали имају других послова. Ја не могу никоме да дозволим да занемарује свој рад у ткачници да би неговао овог иднота.

Теренс уздахну и наизглед равнодушно одговори:

— Чуј, предрадник, хајде да разборито разговарамо. Ако овог квартала не успећ да испуниш квоту ја бих могао претпоста-

вити да је то због тога што један од твојих радника губи време старајући се око овог јадника: и да некако нађем начин да те оправдам пред племенитима. А овако, у случају да је не испуниш, а ти знаш да се то увек може догодити, једноставно могу рећи да не видим оправдан разлог за неиспуњење.

Предрадник је с тешком муком савлађивао бес. Градоначелник је преузео своју дужност тек пре непуног месеца дана, а већ се почео мешати у његове послове. Но, градоначелник је био човек већег положаја, по извесним привилегијама готово исто што и племенити. А таквом се не сме отворено супротставити.

— Али, ко ће пристати да га узме?

Ужасна сумња пролетела је кроз предрадникову главу и он журно додаде:

— Ја не могу. Имам троје деце, а и жена ми није баш сасвим здрава.

— Ја нисам ни казао да ти треба то да учиниш, — мирно одговори Теренс, гледајући не у предрадника, већ кроз прозор.

Чим су се патролције удаљиле, око Теренсове куће почела је да се окупља гомила радозналаца. Међу њима је највише било млађарије, још недорасле за град, и сељака. Свега неколико ткачких радника, упркос строгим правилима, било је напустило посао. У тој гомили Теренс је спазио и ону неагралну девојку. Често ју је виђао отако је дошао овамо. Приметио је да је снажна, спретна и вредна и претпостављао је да се иза њеног намрштеног чела и на први поглед непријатног израза крије природна интелигенција. Да је била мушкарац можда би је, као и њега, послали у школу за градоначелнике. Али, она је била жена, без родитеља, једноставна и непривлачне спољашности. Једном речју, усамљена жена која ће, највероватније, увек остати тако усамљена. И он рече, показујући на њу:

— А она?

Предрадник погледа кроз прозор.

— То је Валона Марч.

— Тачно! Сад сам се и ја сетио њеног имена. Позови је унутра.

Од тог тренутка Теренс је узео на себе улогу незваничног заштитника Валоне и Рика. Заложито је сав свој ауторитет да Валона добије додатне купоне за храну, одело и све остало што је било потребно да би две одрасле особе (једна од њих нерегистрована) могле да живе од једне плате. Он је такође учинио да Рика приме на курс за ткаче. Захваљујући његовом заузимању, Валона није добила већу казну кад је, у сваби због Рика, ударила предрадника своје смене. Због свега тога било је сасвим природно што се Валона, мучена бригама, опет њему обратила.

(Наставиће се)

БИЉКЕ ЧАСОВНИЦИ...

Међу цвеем, и пољским и баштенским, има раноранилаца, али и „ленштина“. Једно отвара своје цветове пре сунца, друго „спава“ све до подне, а има и таквог које се буди тек кад сунце зађе. Жути цвет маслачка отвара се рано, зумбул после подне, а ладолеж тек после сунчевог залазак. Ако пажљиво посматрате цвее, моћи ћете

без часовника да одредите које је доба дана. На пример: ако је мали црвени цвет видовчице већ отворен, а пољског невена још није, онда можете бити сигурни да је девет часова прошло, али да десет још није избило. Ако је саса... Али, ево цветног часовника ло коме ћете сами моћи одредити колико је сати.

...И БИЉКЕ МЕТЕОРОЛОЗИ

Напазите се у пољу. Топло је, али облачно. Хоће ли бити кише? Потражите пољски невен или бели попонац, ког има на свакој ливади. Ако су њихови цветови затворени, прекините шетњу и вратите се кући, јер можете бити сигурни да ће пасти киша. Црвена дегелина такође „предсече“ кишу и усправља своју нежну стабљику. Ви-

довчица као да се боји да ће је кишне капи оледити и због тога затвара пред кишу своје цветове. Чак се и бодљикави чмаљ „боји“ кише и скупља своје боље пре но што киша почне да пада. И по шумском дрвећу брекињи можете погодити да ли ће бити кише: ако је њено лишће испретурано без реда, потражите заклом.

У ГРАДУ КЊИГА

Није редак случај да писци у својим делима тако живо описују разне догађаје да читалац добија утисак као да су они цео свој живот провели у путовањима по целом свету и доживели свега и свачега. Уствари, неки од тих писаца нису ни магли из свога места. Такав је случај био и са Жил Верном, па с немачким филозофом Емануелом Кантом и другима. Кант се бавио филозофијом и као такав опште је познат. Али, он је написао и низ занимљивих чланака о китовима и о лову на њих, на које ове диносовске животиње никад није видео. Све је чуо од помораца који су живели у његовом месту и испричали му многе занимљиве детаље, па их је он обрадио у свом „граду књига“, како је француски писац Анатол Франс духовито назвао библиотеку. Читајући и радећи, ти писци предају се полету своје бујне маште, па често дају боље описе појединих догађаја него они који су их видели и доживели. Хајде и ми да мало прочетамо кроз тај „град књига“ и да видимо какве су све станове људи правили и у каквима данас живе.

— У каквим су све становима људи живели?
— Има много врста тих станова. Сваки народ има свој тип куће. Али, ми овде нећемо говорити о оним обичним становима у којима су људи раније живели или и данас живе због извесних прилика у којима се налазе. Ето, такви становни су сојенице. Сојенице су заправо станове на кољу које је пободено у реци или језеру, а има их и на земљи, где их људи подижу у водопадним крајевима да би се заштитили од влаге и поплава, а у језерима су их правили да би се одбранили од непријатеља. Такви језерски становни подигнути на кољу имали су врата, али су имали и један отвор на средини

собе, кроз који су становници тих насеља захватили воду, спуштали мреже и хватали рибу, и томе слично. Малу децу везивали би да не би пала у воду и удавила се. Многи Европљани живели су у сојеницама, а њих и данас има у неким крајевима, нарочито Азије и Америке.

— А шта су земунце и како су оне изгледале?
— Земунце су станове који су издубљени у земљи. У нашим крајевима било их је највише у Срему и њихове описе дали су путници који су у 17 веку пролазили кроз наше крајеве. Писац Прандштетер (1608) у свом путопису прича како су на путу од Сланкамена за Београд, вероватно код Белегиша, „пристали код неке високе обале, на којој није било ништа друго до неколико малих колиба од трске, где су становали сироти људи са женама и децом. На том месту имају ти људи и јама испод земље у којима станују“. Из истог времена има записа о тим становима и код Бартоломеја Кашина (1612—1614), који прича како је, пошто је преко Саве дошао из Србије у Срем, припсео до „неких подземних станова чији су се кровови дизали тек нешто изнад земље“. Кад су се он и његови сапутници приближили, видели су дим који је пролазио кроз кровове ових станова. У стан се силазило степеницама, којима се долазило до огњишта на коме је горела ватра. Око огњишта се налазио банак, на коме се грејала пела породица. И Француз Кикле, на свом пролазу кроз Срем, видео је становнике једног великог села који су имали „из страха од Турака куће под земљом и врло раштркане“. Путописац Браун (1669) такође описује ове земунце у нашим крајевима: „Кад смо туда пролазили, јадни хришћани су се склањали у своје рупе као питоми зечеви... Имали су одељења и дрвене омаке. Све је у тим становима спретно уређено као и у другим сиротињским кућама које се налазе над земљом.“

— Шта су пећински становни?
— То су станове у пећинама у којима су људи становивали у преисториско доба. За освајање ових станова они су водили читаве битке с пећинским медведом. Пећинских станова има и данас у свим деловима света. Има их веома простих, али и сложених. У овим последњим има места не само за људе и њихове потребе, него и за амбаре за жито и за стоку. Негде ових станова има толико да постоје читави пећински градови, а у неким има кућа и са по неколико спратова, као што је случај у Хадремауту, у Арабији.

— Какве су то покретне куће?
— Покретних кућа има две врсте: на коњу и на води. У Америци се праве куће на точковима и у њима данас живи око два милиона људи. Покретних кућа има и на реци Мисисипију и оне су подигнуте на сплавовима. То су права насеља у којима постоје радионице, парна купатила и електричне центре. Та насеља понекад и путују. У Сијаму једна четвртина становништва живи у чапцима, а на реци Хоанг-Хо око десет милиона људи, с поколења на поколење, живи на лађама, а многи нису копно ни видели.
— Од чега су се све правиле куће?
— Куће су се правиле од најразноврснијег материјала: од дрвета, глине, црепова, камена, итд. У тропским крајевима има кућа од палмова лишта, а у Бразилији их праве у крошњама дрвећа, да би се заштитили од звери. На острву Маху, у Индиском Океану, има кућа сagraђених од корала, Ескимски их праве од леда, док у Тибету постоје читаве села од шатора. У Јапану праве куће од бамбуса и хартије. У граду Кливленду има кућа од порцулана, у Тексасу од соли, у Риму од алуминијума и стакла, итд.

— Кака је највиша тачка на Земљи на којој је подигнута кућа, а која најнижа?
— У Индији, на врху Данки (5.486 метара), налази се кућа на највећој висини на земљи. У њој станује чувар пута с породицом. У пределу Бахамских Острва (САД) налази се поморска станица на дну океана, где живе посматрачи који кроз стаклене прозоре посматрају жива бића на дну мора. Те куће снабдеване су свим модерним инсталацијама. На крају да поменемо да је највиша кућа на свету, као што је већ познато, Емпајр Стејт Билдинг. Она има 102 спрата, висока је 410 метара, а у њој живи 25.000 људи.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

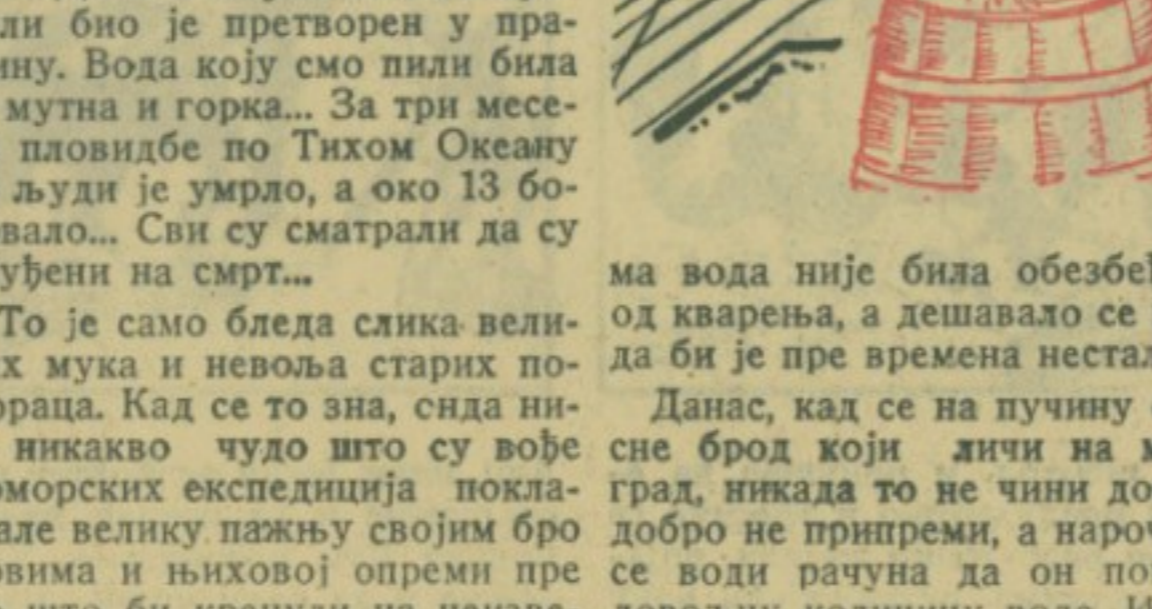
Воду носе, а по води броде

Страшне буре које бесне на морима и океанима уништиле су у току векова многе лађе, а нарочито у старим временима. Па и данас се понекад догоди да бурама не могу да одоле ни модернији бродови. Разуме се, с бродом најчешће страда и посада. Али, поред бура, посаде су у ранија времена тукле и друге невоље, а највише недостатак добре хране и воде. Трагедија је било доста, а многе су поменуте у описима путовања чувених помораца. Из времена Магелана постоји и овај детаљ о страљима морнара:
— Двопек којим смо се хранили био је претворен у прашину. Вода коју смо пили била је мутна и горка... За три месеца пловидбе по Тихом Океану 19 људи је умрло, а око 13 боловало... Сви су сматрали да су осуђени на смрт...
То је само бледа слика великих мука и невоља старих помораца. Кад се то зна, онда није никакво чудо што су вође поморских експедиција поклањале велику пажњу својим бродовима и њиховој опреми пре него што би кренули на неиз-

на, сада то није тежак проблем, јер су техничка средства којима се то осигурава необично велика.
Вода на бродовима употребљава се у исте сврхе као и на коњу: за пиће, за умивање, за прање рубља и посуђа, за чишћење просторија итд. Трговачки бродови разних земаља имају и прописе колико треба да понесу воде по једној глави, а количине које се носе нису једнаке код свих. Наши бродови носе обично 28 литара по глави, енглески 25, амерички 120 итд., што зависи од различитих околности. На луксузним бродовима количина воде није ограничена и свако може да је троши колико му је потребно; само, разуме се, да је не расипа.

До почетка 19 века вода на бродовима држала се у бачвама. Енглези су били први који су употребили гвоздене тенкове, који су били тако опремљени да се вода у њима није могла покварити. Сем тога, тенкове је било лакше сместити на броду, а у њима су се могле понети и веће количине воде него у бачвама. На бродовима данас постоје и постројења за дестилацију морске воде, те се више не могу поновити невоље старих помораца.

Делта је грчка реч и означава нов део копна, који се створи услед померања ушћа неке реке због таложења њеног материјала или засипања мора. Има облик грчког слова делте, па јој отуда и име.
Ветар Вардарац
Вардарац је хладан ветар који дува од Шар-Планине низ Вардарску Долину. Средња му је брзина пет метара у секунду, а поједини налети и 15 метара у секунду. Овај ветар подржава ведро време.

Ето, тако се догађа најчешће чудна ствар да људи воду носе, а по води броде.

ЗМАЈЕВО ДРВО

Змајево дрво или змајевац је биљка која расте у тропским крајевима. Стабло јој је усправно. Прве године се не грана, а док не стигне до 2.000 година.

ТОПОТ КОЊА

Топот је звук који се чује при кретању коња, а изазван је ударом копита о земљу. При ходу се чују четири удара, кад је коњ у галопу онда се чују три, а код касе и равана (турски начин поигравања коња) чују се два удара у једном потпуном кораку коња.

ШТА ЈЕ ДЕЛТА?

Делта је грчка реч и означава нов део копна, који се створи услед померања ушћа неке реке због таложења њеног материјала или засипања мора. Има облик грчког слова делте, па јој отуда и име.

ВЕТАР ВАРДАРАЦ

Вардарац је хладан ветар који дува од Шар-Планине низ Вардарску Долину. Средња му је брзина пет метара у секунду, а поједини налети и 15 метара у секунду. Овај ветар подржава ведро време.

ЗДРАВО, ДЕЦО!

Мало је деце којима је познато да су радници у нашој земљи почели да прослављају Први мај још пре 60 година. Доцније су у тим прославама учествовала и радничка деца, чланови дејских група у радничком покрету. Први мај у то време није био радостан као данас, јер је он, како се каже у неким песмама из тог времена, „долазио деци увалењом“, која су „патила и трпела — осећала јад“. Тада се овај велики празник прослављао као празник борбе, уместо као празник рада и слободе, као што се данас слави.

Прво организовање пролетерске деце у радничком покрету почело је уочи Првог светског рата, кад је на иницијативу Димитрија Туцовића основана у Београду „Група деце Социјалистичког народног дома“. Рат је спречио развој ове групе, али одмах по завршетку рата и обнављању радничког покрета основана је Дејча пролетерска група „Будућност“. Један од главних оснивача и руководиоца те групе био је доктор Драгутин Владисављевић, лекар. На његову иницијативу и под његовим уредништвом покренут је и депо уређиван дејчи лист „Будућност“, који је штампан ћирилицом и латиницом. Поред старијих, у овом листу сарађивала су и деца — чланови групе „Будућност“. Доцније су непародни режими забрањивали излажење овог листа.

Група „Будућност“ имала је и своју позоришну дружину, као и добар дејчи мешовити хор, који се често појављивао на дејцима, а доцније и на осталим радничким приредбама, излетима и првомајским прославама.

У једном од бројева листа „Будућност“ изишла је и песма Љубице Ивошевић — Љубе Димитрове, жене бугарског револуционара Георги Димитрова. Песма је изишла под насловом: „Здраво, децо!“ Она гласи:

Здраво, здраво, децо драга —
Будућности свежи сплет!
Та ви ћете обновити
Испрутели стари свет.

Нек вам чело увек блиста
Као рујне зоре зрак;
Нек вам душа светлост тражи
Нек не трпи ропства мрак.

Многе горке сузе веће
Испио је многи јад;
Многе жртве већ је дао
Царству мрака живот млад.
Па шта сад?...

Хај! Нек расту ваша крила,
Нек вам срце пламен зрева,
За слободу човечанства
Нек вам душа само снева!

Здраво! Здраво! Децо драга,
Будућности дивни сплет!
Та ви ћете обновити
Преживели стари свет!...

**Кад жеље
постану стварности.**

Није прошла ни година дана како су конструисане прве атомске централе а научници им већ мереју да нису у стању да произведу довољне количине енергије за остварење грандиозних планова којима се они заносе: претварање Сахаре и Сибира у плодне житнице, ослобађање огромних просторанава Арктика и Гренланда од леда и стварање вештачких морских струја. Прве конкретне предлоге за остварење ових подухвата дао је француски инжењер Камил Ружерон.

Испод огромне ледене коре Гренланда, која местимично достиже дебљину од три километра, крије се 2.175.000 квадратних километара плодне земље. Да би се отопио један кубни километар леда, потребно је утрошити 71.000 милијарди великих калорија. Зна се да једна атомска бомба од 20 килотона производи само 20 милијарди калорија, а једна термонуклеарна бомба од 20 мегатона — 20.000 милијарди. Значи да би била потребна једна термонуклеарна бомба највећег типа, од 60 мегатона, да би се отопио кубни километар леда. А да би се отопио сав лед на Гренланду требало би утрошити четири милиона таквих супер-бомби. За Сибир би било потребно још више: неколико стотина милиона.

Мада је остварење оваквих пројеката ствар тек далеке будућности, примена атомских експлозија за загревање воде великих река које се зими мрзну доћи ће ускоро на дневни ред — сматра Ружерон. Волга има капацитет од 7.000, а

Река Светог Лоренца у Канади од 12.000 кубних метара воде у секунду. Да би се ова-

моћи најјачих атомских централа. Са хиљаду пута јачом термонуклеарном бомбом план изгледа остварљив, јер је довољна експлозија две до три овакве бомбе дневно па да огромне реке остану преко целе године пловне и да се знатно измени клима на њиховим обалама.

кве огромне водене масе загрејале за десет степени, потребно би било да се сваког дана изазове експлозија 300 до 500 атомских бомби од 20 килотона, што је ван граница

Ружерон има пројекте и за делимично искоришћавање залеђених површина Гренланда, које уствари претстављају огромно залеђено језеро на висини од 2.000 метара, затворено са свих страна високим планинским гребенима. Један дугачак хоризонтални тунел прокопао би се дубоко у унутрашњост залеђеног језера, па би се на његовом крају изазвала експлозија једне или више водоничних бомби. Огромна топлота коју они развијају отопила би знатне количине леда и ослободила залеђене хидроенергетске резерве. Упућивањем милијарди кубних метара воде низ планинске гребене високе 2.000 метара у правцу циновских брана, добиле би се огромне количине електричне енергије.

Водонична бомба типа „Ени веток“ развија само за девет секунди 23.200.000.000 киловат-часова енергије, што је равно целокупној енергији коју потроши округ Сене за пет година. Ако би се експлозија овакве бомбе затворила у изванредно отпоран и јак базен, вода би се у том циновском котлу загрејала до температуре од 50 милиона степени. Таква фантастична температура послужила би за производњу водене паре, која би била у стању да покреће годинама велике електричне централе. По Ружероновом прорачуну, овакав катак морало би да има зидове дебеле шест километара, што није тако много ако се узме у обзир да се код неких извора нафте већ стигло до те дубине. У дну оваког отвора у земљиној утроби требало би прво изазвати експлозију неког снажног класичног експлозива, а затим повећани отвор напунити водом. После тога, у тој течној средини експлодирала би атомска бомба, што би постало отвор проширило у огромној мери. По-

што се он поново напуни водом, изазвала би се на крају хидрогенска експлозија.

То би у пракси изгледало отприлике овако. Шест километара изнад заробљене страховите силе, на површини земље, инжењер упира на једној дугме. Тренутак само титанска енергија бомбе рве се са огромном масом земље која је притиска, а затим се равнотежа поново успоставља. У циновском подземном котлу, водена пара под огромним притиском, загрејана до фантастичне температуре, спремна је да послужује људима. Један канал води је ка површини, где она загрева казане са водом, која се претвара у водену пару и покреће турбине. Радиоактивна вода, која је тиме обавила своју дужност, враћа се у усјани подземни резервоар, поново се загрева и почиње нов циклус. То тако траје годинама. А кад се најзад испрпу све резерве топлотне енергије, ствара се у земљиној утроби, покрај старог, нови катак, чија енергија покреће старе површинске инсталације.

Топлота термонуклеарне бомбе, сматра Ружерон, моћи ће исто тако да се употреби за наводњавање пустињских области на земљи. Место да снабдева турбине воденом паром, она ће служити за испаравање морске воде и њено претварање у слатку. У том циљу, у близини морске обале требало би ископати вертикалан тунел дубок 2.000 метара, на чијем би се дну изазвала експлозија водоничне бомбе. У тако настао левак, широк више километара и испуњен усјаним комадима стена, улива се морска вода, која упија хиљаде милијарди калорија произведених експлозијом. Ова вода, загрејана до температуре од преко 100 степени, долази до фабрике за дестилацију, где служи за пречишћавање морске воде која се налази у нарочитим батеријама, а потом се, охлађена, враћа у земљино утроби. Дестилсана вода, чије су количине неограничене, преобрази ће лице многих земаља, а пустиње, које покривају готово једну трећину земље, претвориће у оранице и пашњаке.

Употреба атомских и водоничних бомби за дестилацију морске воде намењене наводњавању пустиња много је јевтинија од досадашњих метода дестилације.

КОКА-КОЛА

Кола-кола је дрво средног какавом и расте у тропској Африци, а одатле је пресађено и у неке крајеве Америке и тропске Азије. По свом облику оно личи на кестеново дрво и увек је зелено. Цвета и даје плодове двапут годишње; у пролеће и у јесен. Цветови су скупљени у цвасти које личе на гроздове. Плод овог дрвета су семке велике отприлике као кестен и налазе се у једном тоболцу дугом око 15 сантиметара. Површина љуске је рапава, а има боју светле рђе. Свака семка има кошчицу опну и дели се на два дела. Плодови су добри нарочито за умирење живаца, за осежавање, смањење осећања глади и жеђи, итд. Црнци ово семење радо жваћу, а негде га употребљавају као новац. Оно у себи садржи разне састојке: кофеин, теобромин, шећер, скроб итд.

Лорна

**УВЕК ЈЕ БИЛО
АУТОМАТА**

који је Птоломеј Филаделф приредио у част Александра Великог и бога Баха, могла видети статуа богиње Нисе која је устајала и сама сипала млеко у златни пехар, а затим се поново спуштала на своје постоље. Наравно, сви који би видели такво „чудо“ бацали су се вичичи на земљу. Али чудо је тек имало да дође. Пошто би од верника примила богате дарове, богиња је отворала уста и проричала. Запрепашеним људима није било ни на крају памети да то говори неко од свештеника сакривен у унутрашњости кипа.

Почетком наше ере, у Александрији, познати физичар Херон написао је обимно дело о хидраулици у коме је описао масу занимљивих машина које је покретала вода. Да би илустровао ово своје дело, он је направив све те машине у облику људских особа природне величине, које су свирале, играле, брале цвеће итд. Свим њиховим покретима управљао је системом зупчаника које је покретало водопад или какав водени ток.

Замкови изненађења

У Средњем веку нарочито су били у моди часовници украшени разним фигурама које су „говорице“, или петловима на зворницима који су у одређено време махали крилима.

Неки великаши забављали су се подизањем замкова у којима се налазило мноштво скривених аутоматских уређаја, начинених искључиво у циљу да изненаде необавештене посетиоце. Тако је 1432 године један механичар по имену Лолар направио за војводу од Бургоње, Филипа Дуброг, серију аутомата за његов замак у Хезлену. Између осталог, по ходницима је било размештено девет фигура које су обилно поливале водом све оне који би поред њих пролазили. Једна друга справа шамарала је радознала, који би јој пришли сувише близу. Било је прозора који су се аутоматски затварали пред носем онога који би покушао да их отвори, док је једно специјално огледало бацало брашно у лице ономе који је хтео да се огледа. Но, „најуспелнији“ Лоларов проналазак био је покретни патос који се отварао под ногама посетилаца, те би падали у велике цакове напуњене перјем.

Фрулаш у Тиљеријама

Али, све градитеље аутомата надмашно је даровити механичар Жак де Вокансон. Рођен у Греноблу, 24 фебруара 1709, Вокансон се од најраније детињства страсно занимао механиком и правиво је разне мале апарате. Боравши 1730 године у Паризу, видео

је у Тиљеријама малу мермерну статуу која је претстављала фауна како свира у фрулу. Одмах је наумио да направи аутомат који би изгледао исто као ова статуа, али који би стварно свирао.

За остварење овог нимало лаког задатка Вокансон у су биле потребне пуне четири године, које је провео готово потпуно сам, између четири зида своје собе претворене у радионицу. Али зато је створио заиста ненадмашно дело. Аутомат је држао фрулу у рукама и свирао са беспрекорном тачношћу, прелазећи прстима по инструменту и удешавајући непрекидно отвор уста. Један мали вентил вршио је функцију језика, а једна врста меха стално је мењала брзину којом је ваздух излазио у фрулу. Укратко, аутомат је најавесније подражавао све покрете правог фрулаша.

Мало доцније Вокансон је конструисао први механички разбој. Овај аутомат, који је Жакар нешто касније усавршио, претстављао је једног радника који је сасвим сам ткао комад свилене материје украшене цветицима. Али, кад је Вокансон хтео да поклати овај свој изум граду Лиону, лионски „свилари“ сломили су његову машину која је претицала да их остави без посла и проналазача отерала каменцима.

Пролазећи поред излога великих робних кућа, родољивца дејских играчака и других радњи свакако сте видели фигуре људи и животиња како се покрећу, машу главом, мрдају очима, лупкају штапом по стаку излога. Ови мали аутомати увек привлаче велик број радозналаца, нарочито деце, која нестремце и с чуђењем прате њихове покрете.

— Шта ти све неће измислити данашња техника! — рећи ће неко од гледалаца.

А хоће ли бити у праву?

Богиња која пије млеко

Аутомати нису никакви модерни изуми. Они постоје већ стотинама и хиљадама година. У прошлости, египатски и грчки свештеници често су се служили њима да би остварили чуда којима ће утицати на вернике. Тако се, 280 година пре наше ере, за време празника

Карвер је потргао ништољ и покушао да опали, али га је Цон предухитрио и треснуо га о земљу. Кад су ово разбојници видели, поурили су на својим коњима, остављајући вођу

Али, ипак, један разбојник имао је времена да се окрене и да испали метак на Цона. То је Карвер дун искористио. Хитро је скочио са земље и на свом коњу умакао у мркил мрак.

Мада рањен, Цон је она два разбојника која је оборно код пласта довукао до једне пресе за јабуке и ту их чврсто завазео. За то време Јеремја Стиклес прогонио је Карвера Дуна.

Без велике муке Цон је оборно оба разбојника и јурио на њиховог вођу Карвера Дуна. Зграбио га је за дугу црну браду и почео снажно да дрмса. То је био њихов први сусрет.

ХРВАТСКИ ГЛУМЦИ НА БЕОГРАДСКИМ БАРИКАДАМА

У зору 23 новембра 1860 године осванули су у Загребу сви немачки натписи — и они званично у разним државним установама, и они по радњама — премазани густом црном бојом. Под њом се изгубио и двоглави царски орао, алокобин симбол десетогодишњег Баховог апсолутизма и најсвирепије германизације коју је икад бечка влада спроводила над ненемачким народима у аустријској царевини. Бахов апсолутизам био је сломљен. Немачки чиновници, носиоци германизације и силе, безаконја и прогона, до јуче осинони и горди, потајно су ноћу напуштали своја седишта, често пре одевени у женске хаљине или дубоко завучени у кола са сеном. Испред свих бежали су бивши шефови полиције и њихови многобројни помагачи. Тако је Загреб напустио и шеф тамошње полиције, Немац, који је годинама хапсио невинне људе и њима снабдевао преке судове.

Десет година је Хрватска жињела под немачким полицијским терором. Без „аусвајса“ из Загреба се није смело прећи ни преко Саве. По друмовима су жандари хапсили путнике и се љаке, тукли их и остављали их пребијене. Немачки језик свуда је проглашен званичним, а хрватски је прогањан и у приватном животу. Сумњив је био свако ко није говорио немачки, а ко би протествовао осуђиван је на робију као бунтовник. Хрватски књижевник Мирко Боговић, писан познате драме „Матија Губец“, био је осуђен на тешку робију у оковима зато што је у свом листу штампао једну родољубиву песму. У Загребу су чак и називи улица морали да буду исписани на немачком, како би изгледало да је то немачки град, у коме нема места никоме ко није Немац...

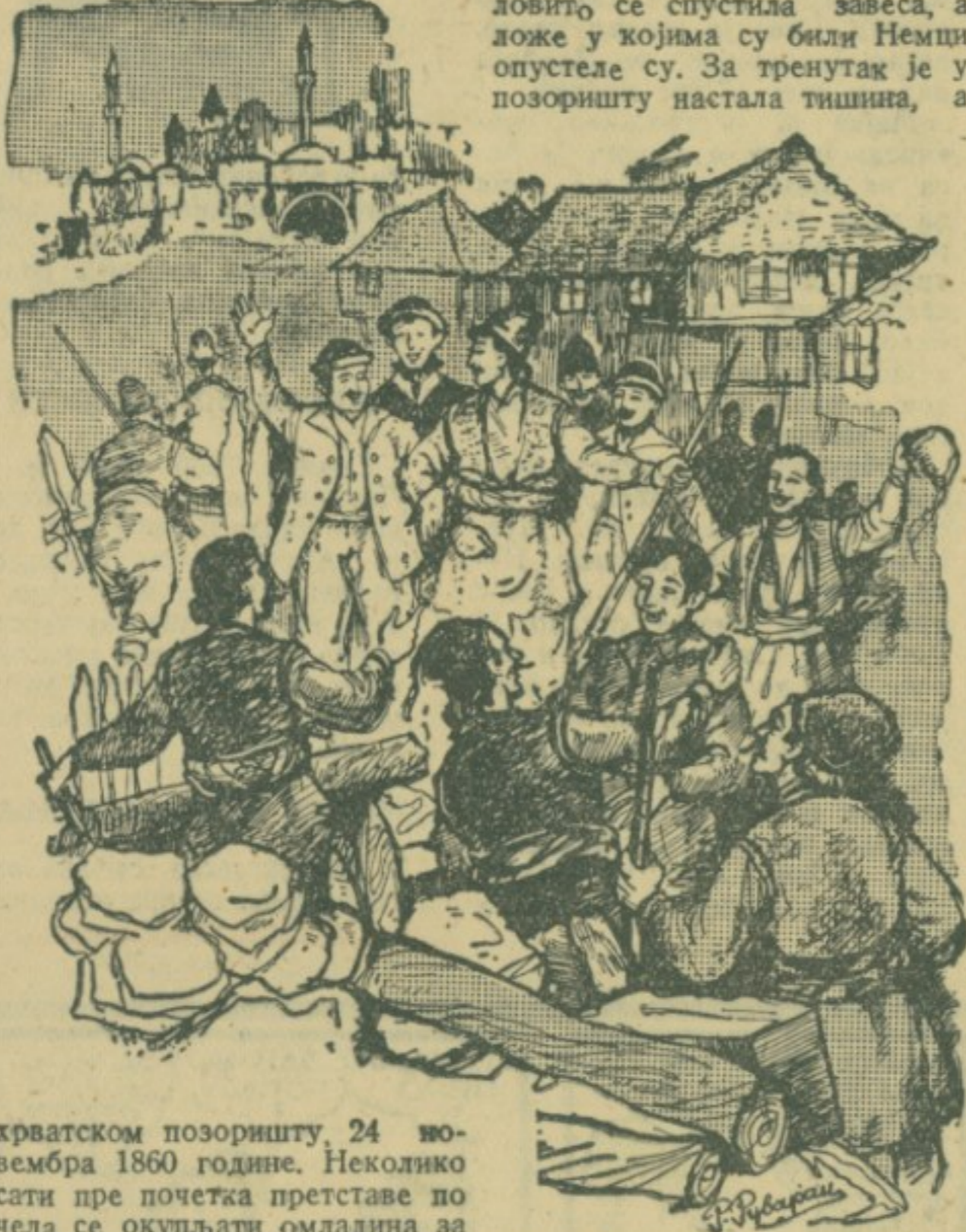
Као да се Хомерово Море покренуло...

Али, тог 23 новембра, заједно с немачким натписима нестало је из Загреба и најомраженијих „Бахових хусара“, за које су називани немачки чиновници, слугани Баховог апсолутистичког режима у Хрватској.

Хрватско народно позориште у Загребу за време Баховог апсолутизма било је готово савним потиснуто и сведено на ретке претставе које су давали дилетанти. У његовој згради удомиле су се немачке позоришне дружине, које су давале претставе на немачком језику. У својој сопственој згради

хрватски глумци били су страши. Но, њихове ретке претставе, на хрватском језику, значиле су увек и родољубиве манифестације, које су искупили очевидно говориле „Баховим хусарима“ да су им сви напори узалудни, јер се Загреб не да понемчтити. Због тога су и чињене сметње хрватским претставама и оне су постајале све ређе.

Но, дошао је тренутак и последњој немачкој претстави у

хрватском позоришту, 24 новембра 1860 године. Неколико сати пре почетка претставе по чела се окуљати омладина за гребачке Академије, тада највише хрватске школе. У граду се знало да се нешто припрема и позориште је било препуно родољубивих грађана. Тамо — се нашло и неколико преосталих немачких чиновника. Необичан жагор пре претставе на њих је деловао врло неугодно, а када се дигла завеса и немачки глумци почели да говоре своје улоге, у гледалишту се жагор претворио у олују, „као да се Хомерово море покренуло у својим дубинама“. Академичка омладина предводила је демонстрације. „Немци по ложама стану се погледавати, очима па лити незадовољнике по партеру, позивати полицију, али све узалуд. Свануо је дан“.

Када се завеса поново подигла, на позорници се појавио директор немачке глумачке дружине. „Разабире му се по усти

ма да нешто говори, али се не чује“. Тада он увредљиво слегне раменима и као да хоће нешто да каже оним Немцима у ложи. Затим се окрене према завеси. Можда се понадао у помоћ оних који су годинама одржавали немачко позориште у Загребу. Али, у том тренутку с галерије полетеше на позорницу венци од сламе, труле јабуке, црни лук, а с плавог директоровог фрака слинали су се разбијени мушкови. Стреловито се спустила завеса, а ложе у којима су били Немци опустеле су. За тренутак је у позоришту настала тишина, а

тада се завеса поново дигла и на позорници се појавио хрватски глумац Вилем Лесић. Он је објавио да ће се отсади претставе давати на хрватском језику. „Лесићева кратка улога била је примљена с толиким одушевљењем као никад прије ни икад касније икоји умтовач у народном казалишту. Нијемци су били заувек одгањени с хрватске позорнице“.

Убрзо је састављена хрватска глумачка дружина. У хрватском народном позоришту поново су се окупили глумци који су за време Баховог апсолутизма морали да напусте Загреб и да оду у туђину, где су се многи прославили. У летој сезони 1862 године загребачка драма пошла је на велику турнеју у „доње крајеве наше домовине“. Давала је претставе у многим нашим градовима — тако и у Бечкерку (Зрењанину), Панчеву и Земуну — а своје најславније дане доживела је у Београду.

Када су хрватски глумци стигли у Београд, његови грађани били су на барикадама, а цео град био је претворен у ратни логор. Турски топови са тврђаве били су уперени на Београд и spremни сваког тренутка да поново на њега сасују ватру. Прошло је само десетак дана од бомбардовања Београда и још је владала неизвесност о будућем току догађаја.

Испод грла турских топова

Долазак хрватских глумаца одушевио је Београђане. „Иако је Београд испод грла турских топова, позоришна дружина није се тиме застрашила да не сврати и к нама, да нас храбри против нашег крвника“

— писале су тадашње новине. Била је то прва хрватска позоришна дружина која је посетила Београд, и то још у оваком судбоносном тренутку. Прва претстава давана је 26 јуна 1862. У загребачкој дружини било је неколико одличних глумаца. Највише се већ тада истицао Адам Мандровић, глумац изванредних способности, који ће дошпије провести неколико година у Београду као глумац, редитељ и управник Народног позоришта. Претставе су давале у сали велике пиваре, која је увек била препуна. „Друштво је својом честитошћу задобило поштовање својој високој уметности, а уз то љубав и симпатију свеколике публике“.

Хрватски глумци одабрали су комаде који су највише могли да одговоре тадањој ситуацији у Београду. Даван је „Никола Шубић Зрински“, „дело какво се према нашим приликама није могло боље изабрати“. Адам Мандровић у улози Зринског доводио је београдску публику у занос. „Свака реч овог великог човека и свака реч сваког његовог јунака праћена је громким узвицима и бурним плескањем, и то не беше већ више усхит, него прави занос, који својом чудном силом беше електрисао сву дворану, те не беше краја одушевљеним узвицима и дугом одобравању“.

На молбу Београђана, хрватски глумци продужили су свој боравак у Београду. Позивани су у куће београдских грађана, на улицама, као и у позоришту, свуда су одушевљено поздрављани, а у њихову част приређено је неколико свечаних банкета. Један је приређен и у згради Лицеја, која је била украшена заставама и сјајним оружјем. Многобројне здравнице одржане су Хрватској и Србији, Босни и Херцеговини, братству Срба и Хрвата. После сваке здравнице отпевано је неколико родољубивих хрватских и српских песама, уз бурно клицање слободи и заједничкој будућности свих ју глослованских народа.

Узбудљив опроштај са омладином

Приближавали су се последњи дани боравка хрватских глумаца у Београду. Лицејска омладина хтела је да се с њима опрости на својој барикади, коју су турских топова није делило ни хиљаду корака. Хрватски глумци радосно су се одазвали позиви омладине и тако је на бачкој барикади одржана свечана гозба, која се претворила у опште народно весеље. Тек касно у ноћ глумци су напустили барикаду, праћени мноштвом Београђана и певајући јуначке даворије. А на андима београдске тврђаве светлуцали су фењери турских војника, који су стајали поред пуних топова уперених на Београд.

Београђани су били захвални хрватским глумцима што су их у овим тешким данима бодрили херојским комадима и развеселивали ведрим смехом и песмом. Растанак је био тежак и кад су се после по дугодушње турнеје хрватски глумци вратили у Загреб, на првој претстави у новој сезони читан је прослов у коме се говори о славним данима проведеним у Београду. У њему се говори алегорички о мрачним силама које настоје да раздвоје хрватски и српски народ. Али, узалуд сви напори њихови: што је сродно, што је једне крви, не растаје вратити ни горе; све препоне сродство свлада, смрви. Куд дођемо, свуд се ори вика: Живела нам браћа Хрвати! — „Ни на дика и наша је дика, јер нас и њих једна роди мати!“

НОЋНИ ПУТНИЦИ

рату ником није било лако, али најтеже је било носиоцима порука што су мењале догађаје, одлучивале о биткама, решавале о многим животима — куририма, посредницима далеким поверљивих разговора, онима који су спајајли команде...

Најомиљенији курир, Милорад Грујић-Ганцер, сиромашан сељак из Даросаве, мало наглув, био је толико опрезан да никада није путовао ни путевима, ни стазама. Он је ишао својим, замишљеним путевима, преко ливада, њива и потока. Друмове је прелазно само кад је морао. Тад би лупно камен о камен и бацао их као бомбе у правцу у коме би могла бити заседа, сачекао, и тек онда прелазно. Ако би заседа одвратила ватром, Ганцер би је обилазио.

Једном је у врањевачкој шуми, више Даросаве, требало да уручи поруку човеку који ће му се одазвати на звиздук ћука. Стигавши на одређено место, Ганцер је снажно ћурликнуо. Уместо друга, одазвала се птица. Ганцер је псчао за песмом, превалио растојање, застао и поново ћурликнуо. Прхнувши, ћук се јавио издаље. Мало зачуђен, Ганцер је наставио за одзивом што је стално измицао кад год би му се приближио. Пропешачивши шумом, досетио се, најзад, да се то птица шегачи с њим.

Том чудном куриру-весељаку у његовом послу највише су сметали сеоски пси и месец, а највише је мрзео сир — вечиту храну партизана. Стога је често уљаквим гласом говорио: „Људи, рат ми није тежак. Ратовао бих ја и сто четрдесет година, само да могу кундаком да ударим месец, да побијем све псе, и да не једем сир...“

Њему се свашта догађало. Марта 1944, у друштву с познатим куриром Н., возио је колима тешког рањеника у болницу. Поред Црне Реке на њих је наишла колона четника.

— Ко је тамо? — питао је четник.

Н. је помислио да су то партизани и рекао своје име. — Комунисти! — викнуо је неко.

Ганцер није чуо разговор. А све се збило неочекивано. Угледао је црне прилике како трче према њему, галаме и машу пушкама. Осврнуо се, Н-а није било, утекао је. Ни тешког рањеника! И он је умакао! Њега обујмише многе руке, склопиши се над њим као свежањ прућа, пушка му склизну с рамена, он се измигољи, чучну, пружи између ногу и, неопажен, одбауља у јарак.

(Из књиге Мирка Милојековића „Крв на листу“)

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ЗАИСТА ВЕЛИК ТРОШАК

Високе пећи служе, као што је познато, за производњу челика. Оне могу бити високе од 25 до 36 метара. За изградњу једне велике високе пећи, поред осталог, утроши се око 4.000 тона гвозђа, више од 3 милиона цигала, 50 тона бабра, затим огромне количине бетонске смесе од којих би могло да се направе око 140 двоспратних кућа. Кад земљиште није чврсто, онда се у њега стављају дрвени трупици. Да би се добиле довољне количине трупаца и учврстило подножје високе пећи са огромним кванцитетом, потребно је оборити цео једну шуму дугу 35 километара.

НАРОД — КМЕР

Кмери су били стари становници Камбоџе. У Средњем веку основали су моћно царство, које је пропало у 17 веку.

ГДЕ ЈЕ РЕКА КУНЕПА?

Кунепе је река у Јужној Африци. Дуга је 1200 километара. У средњем току пролази кроз многе мочваре, а у доњем има водопаде и брзаке, те није пловна.

СКУП ПОГЛЕД

На брду Паломару, у Калифорнији, налази се највећи телескоп на свету, који има највећи домет. Овај телескоп ради свега шест часова годишње, и

то само кад је потпуно ведро небо и атмосфера сасвим мирна. Трошкови за изградњу овог телескопа и опсерваторије били су страховито велики, па, због амортизације, један час посматрања кроз овај телескоп стаје око 30 милиона динара.

ЗАХВАЉУЈУЋИ ГОЛФСКОЈ СТРУЈИ...

Главни град Исланда, Рејкјавик, за преко 2700 километара ближи је Северном Полу него

Њујорк. Па ипак, захваљујући топлоти коју му даје Голфска струја, у Рејкјавику средња температура у месецу јануару нижа је за свега један степен него у Њујорку.

ШТА ЈЕ БИЊИШ?

Бињиш је турска реч и ознака чава огртач од чохе. То је део варошке ношње на Балкану. Турци су сматрали за велико одликовање кад некога огрну бињишем.

Дун

Рана Цонова није била опасна. Двориле су га његова мајка, сестра Ана и Лорна. Ускоро се вратио и Јеремја. Разбојници су били далеко отерани и селу није више претила опасност.

За то време, код Лорниних рођака у Лондону завладао је страх да је разбојници поново не отму, па ју је ујак Брандир позвао да дође код њега. Лорна је тужна срца пристала.

Кад је Лорна отишла, Ана је тешила свога брата говорећи му: „Ако те Јерма воли, неће те заборавити“. Дани су пролазили, па је Цон најзад одлучио да и сам крене у Лондон.

Стигавши тамо, пошао је да посети Лорну. Кад је дошао до куће њеног ујака, угледао је три сумњива човека. Они су, после једног звиздука из куће, прескочили зид. (Наставиће се)

ДВАНАЕСТ МЕСЕЦИ

У једном селу живела је нека жена. Муж јој је умро, па је она остала са ћерком Злобогом и пасторком Добрунком. Ђерка јој је била зла као и она, а Добрунка вредна и добра. Добрунка је била старија од Злобоге. Маћеха је волела ћерку, а мрзела пасторку, јер је она била тако лепа да њеној лепоти није било равне надалеко, а ћерка тако ружна да се ништа ружкије није могло замислити. Добрунка није знала да је тако лепа и никако није могла да се досети да је маћеха баш због тога мрзи. Она је радила све у кући: чистила и кувала, пра-ла и шила, прела и ткала, косила траву и музла краве. Но, иако је све то радила, опет су је маћеха и њена ћерка стално грдили. Злобога је живела као царска кћи и ништа није радила.

Девојке су расле. Добрунка је бивала све лепша, а Злобога све ружкија.

— Обе су порасле, — мислила је маћеха. — Скоро ће и просци доћи, па моје дете неће нико ни погледати чим види ову несрећну Добрунку, која је, као за пакост мени, све лепша. Морам да је се отарасим, па ма шта се десило.

Једног зимског дана, баш у Јануару, размажена Злобога зажелела да добије љубичице, па рече Добрунки:

— Добрунка, хајде брзо у шуму, па ми нађи и донеси киту љубичица. Желим да се њима закитим баш сад, усред зиме.

— Побогу, сестрице, одакле љубичице у ово доба? — зачуђено је упита Добрунка.

— Ђути, неваљалице! — рече Злобога. — Ти мораш да учиниш оно што ти ја заповедим. Зло ћеш проћи ако ми не донесеш љубичице.

И мајка поможе ћерки. Она пареди Добрунку да иде у шуму и донесе љубичице, па је онда истера напоље и затвори врата за њом.

Облivena сузама, Добрунка крену у шуму. Био је свуда снег и нигде трага од пута. Ишла је, ишла, тресући се од хладноће. Почела је већ и глад да осећа. Наједном, приметив неку далеку светлост. Поле се наврх једне стене да боље види, кад тамо, у даљини, пламти огњан, а око њега поређано дванаест каменова. На сваком камену седео је по један укочен човек и сваки је био увијен у велику кабиницу, а на глави је имао кукуљицу. Тројица од тих људи имали су као снег беле кабинице, друга тројица зелене као трава у пролеће, трећа жуте као зрело класје, а четврта плавасте као грожђе. Тих дванаест људи што су седели на дванаест каменова, па ћутали и гледали у ватру, били су дванаест месеци у години.

Добрунка пође у том правцу и кад стиже до ћутљивих људи одмах међу њима познаде Јануар по дугој и белој бради. Он је имао штап у руци. Добрунка му приђе и рече:

— Будите добри па ми дозволите да се огрејем, иначе ћу се смрзнути од зиме.

Јануар јој дозволи, па је упита:

— Ђерко, зашто си овамо дошла?

— Тражим љубичице, чико. Тада одјекну тужан Јануаров глас:

— Сада је снег и љубичицама није време.

— Знаш и ја, али ако их не донесем маћеха ће ме убити. Молим вас, помогите ми и реците ми где могу да нађем љубичице.

Стари Јануар устаде и погледа младина у зеленој кабиници, па му предаде штап и рече:

— Марте, ово је твој посао! Март устаде и оним штапом процара ватру. Дике се пламен високо, снег се отопи, пулопци на дрвене набубрише и поруменеше, трава изниче, појавише се љубичице. Грану пролеће.

— Дете, брзо бери љубичице! — рече добри Март.

Добрунка, сва срећна, на-

бра киту љубичица, захвали им се и трком крену натраг. Кад стиже, сву кућу испуни мирис љубичица. Маћеха и њена ћерка Злобога да се од једа поједу.

— Где си нашла то дивно

Она их узме, а Септембар јој рече:

— А сад, ћерко, жури кући!

Добрунка се захвали, па отрча кући и јабуке предаде злој сестри.

цвеће? — упита је јетко Злобога.

— На брегу у шуми, — одговори Добрунка.

Злобога се закити и не рече ни хвала. Сутрадан јој се прохте да једе јагоде, па рече Добрунки:

— Добрунка, иди у шуму па ми донеси јагоду!

— Побогу, сестрице, јес ли при себи! — рече Добрунка.

— Где ћу у зиму да нађем јагоде?

— Ђути и ради како ти заповедам! — љутио ће Злобога. — Одмах иди, па ми донеси котарицу јагода.

Маћеха поступи као и пре: ишла Добрунку, изгура је напоље и затвори врата, те њој не оста ништа друго него да крене у шуму. Опет спази ватру и око ње дванаест месеци који су седели на дванаест каменова. Добрунка им приђе. Они, као обично, ништа не рекоше, али се сви окрену и погледаше у њу.

— Ти опет овде, ћерко. А шта сад желиш?

— Тражим јагоде, добри чико.

— Томе није сад време; снег је и јагода нема.

— Знаш и ја да их нема, али ће ме сестра и маћеха истући. Молим вас, помогите ми.

Стари Јануар устаде, окрену се човеку у жутој кабиници, предаде му штап и рече:

— Јуни, брате, ово је твој посао.

Јун устаде, процара ватру, пламен се дике, снег се отопи, трава поче расти, дрвеће озелене, птице запеваше, цвеће процвета, појави се лето и јагоде заблесташе у трави као рубини.

— Бери, дете, јагоде и носи кући! — рече Јун.

Добрунка набра пуну котарицу, захвали се месецима и потрча весело кући. Кад стиже, цела кућа замрмрала од јагоде. Маћеха и Злобога опет се зачуђаше.

— Где си нашла ове дивне јагоде? — упита злобно Злобога.

— Тамо горе, на брегу. Земља је просто преплављена њима.

Зла маћеха и њена ћерка поједоше јагоде, а Добрунка не рекоше ни хвала, него је још и истукоше.

Сутрадан Злобога зажелела да једе јабуку, па Добрунка мораде опет отићи до доброг Јануара. Јануар се дике са свог места, обрати се једномесецима што је седео на камену и рече:

— Брате Септембре, ово је твој посао.

Септембар устаде, процара ватру, пламен се дике, снег се отопи, жуто лишће паде с грана, ветар закуја; то је била јесен. Појави се и неколико каранфилића и лепих ката. То је било једино цвеће.

— Пожури, дете, и затреси јабуку! — рече јој Септембар.

Добрунка затресе, те паде једна јабука. Затресе још једном, па паде друга јабука.

ни да чује, него се уви у ћурак. Зима је била страшна, али она ипак пође у шуму. Свуда је био снег и нигде се притина није могла видети. Злобога је била бесна, али је и даље мислила. И она опазива ватру, па се угути према њој и ту нађе дванаест месеци.

— Шта ћеш ти овде? — упита је љутио Јануар.

— Шта се тебе тиче, маторо будало! — одговори она набуњито.

Одатле она крену у шуму. Јануар набра чело и дике палицу, па се зачас наоблачи, ватра се угаси, дике се страшна вејавица, ветар побесне и Злобога се вид замрачи. Међава заурла, те Злобога поче да зове мајку, проклиње сестру, али је све било узалуд. Снег је стално падао, ветар је завијао, те Злобога паде и снег је сву прекир.

Мајка је нестрпљиво очекивала ћерку и стално је била на прозору, али ње нема па нема. Најзад узме и она ћурак и крену у планину да је тражи. Знала је Злобогу из свега гласа, али одзива није било. Ветар је урлао, снег је вејао, за маћеха је јурила, док и она не клону, те и њу снег заведе.

Добрунка је чекала целу ноћ и цео дан маћеху и сестру, али их не би ни сутра. И нису се никад вратиле. Неки пастир их је нашао у снегу мртве. Све имање остало је Добрунки. Она се удала и почела лепо да живи. Њени пријатељи месеци нису је заборавили, а нарочито стари Јануар. Увек су јој се нашли у невољи и Добрунка је срећно живела: зима јој је увек била пред кућом, лето у амбару, јесен у подруму, а пролеће у срцу.

ВЕРОВАТИ

ВЕСЕЛО СРЦЕ КУДЕЉУ ПРЕДЕ

У Данској се и данас у понеким сеоским кућама могу наћи точкови за предење

са уграђеним малим механизмом, такозваном „музичком кутијом“, из кога се, док вредна предивља ради, чује пријатна, једноставна мелодија.

ЖИВЕО ОД ТЕЧНОСТИ

Године 1934 умро је у Лондону седамдесетогодишњи Чарлс Едуард Бот, који за последњих шеснаест година живота није узео у уста ниједан залогај чврсте хране. Он је сваког дана пио само три четвртине литра млека и четврт литра вискија.

ПРАСЕ БРЖЕ ОД КОЊА

Два енглеска сељака организовала су пре неколико

година једну заиста необичну утакмицу: трку између понија и прасета. Сопственик понија био је убеђен да му победа не може измаћи, па га није ни спремао за трку. Други сељак, пак, вредно је „тренирао“ своје прасе. Сваког дана остављао му је храну све даље и прасе је трчало да је што пре поједе. На дан трке гладно прасе полетело је као стрела према циљу где је била постављена његова посуда с храном и оставно понија далеко иза себе.

ЗЕЛЕНИ ШЛЕМОВИ

Припадници личне гарде поглавике афричког племена Унијанвези носе, кад су на дужности, шлемове — од

купусовог лишћа. Кад поглавница крене на дужи пут, његова гарда носи као резерву читав товар купуса.

TOM SIMS & BILL ZAVOLY

КАКО ТО ДА ПЕРА ОНАКО ЖУСТРО КОРАЧА?? НЕ ЗНАМ !!

'БАРДАН ПЕРО ЗАРАВО ПОПАЈУ ЗАРАВО ЦЕЛОМ СВЕТУ !!

ПРОЛЕЋЕ СЕ РАДУЈЕ ПЕРАЈУ СЕ ЦЕЛО СВЕТО !!

ПРИЈАТЕЉИ МОЈИ, ОВО ВАМ ЈЕ ЛЕК ПРОТИВ ПРОЛЕЋНЕ БОЛЕСТИ СПАВАЊА! ЛЕК ОД ПРОЛЕЋНОГ ОПАВАЊА??

НАПРАВЉЕН ЈЕ ОД КОРЕНА ЛУБИЧИЦЕ И ДРУГИХ АКТИВНИХ Састојака!! МОЈ ЛИЧНИ ПРОНАЛАЗАК !!

НЕКАКАВ ТОНИКУМ?? НИЈЕ ТОНИКУМ!! ЛЕК... ГАРАНТОВАНО И ЗАУВЕК ИЗЛЕЧИ ОД ПРОЛЕЋНЕ ДРЕМАЈИВОСТИ!!

ШТА МИСЛИШ О ОВОМЕ, ПОПАЈУ?? ЛЕПО МИРИШЕ... И ИЗГЛЕДА ДА ДА ЈЕ ПЕРУ ИЗЛЕЧИО!!

ДА ПРОБАМ ЈЕДНУ КАШИЦИЦУ ПРЕ НО ШТО ПИТАМ ЗА ЦЕНУ!!

КАКВОГ ЈЕ УКУСА?? ДИВНО, ПОПАЈУ! БОЖАНСТВО!!

ФАК, ПРОЛЕЋЕ ЈЕ РАДУЈЕ СЕ ЦЕЛО СВЕТО !!

ДА ПИТАМ ПЕРУ КОЛИКО КОШТА!!

Том Sims

ПРАВИ ИНДИЈАНАЦ У ГОСТИМА

Индијанци који су сачували свој некадашњи начин живота и своје обичаје...

ма, Индија и Пакистан позвали су једног „правог“ Индијанца да их посети...

КОЛИКО ТОНЕ ВЕНЕЦИЈА?

Италијански професор Поли израчунао је да Венеција тоне 23 сантиметра у току једног столећа...

ПОСЛЕ 600 ГОДИНА

У Камбоџи су почели обимни радови на обнови система канала израђеног још пре 600 година.

пре 600 година. Обновљени канали наводњаваће пространу површину...

ДА ЛИ ЋЕ СЕ КОЈИ ВРАТИТИ?

У току Међународне геофизичке године, 1957-1958, амерички научници пустиће у ваздух кугле испуњене инструментима...

СВАКО МОЖЕ ДА ЛЕТИ

Недавно је у САД конструисана једна веома једноставна врста хеликоптера на коме свако може да научи да лети...

двадесет минута вежбања. Овим чудним апаратом летач управља кретањем свога тела...

И КАД НЕМА СУНЦА

Већ дуже времена научници целог света покушавају да реше проблем искоришћавања сунчеве енергије...

ПОСУЂЕ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ

Ускоро ће домаћице моћи да кувају јела у судовима од пластичне материје...

КАО ДА СУ ДЕЦА...

Проучавајући мајмуне у једном зоолошком врту, један амерички лекар дошао је до занимљивих открића...

воде округле ствари од кошкстих, веће их више привлаче него мање...

ЗАТО ШТО СУ ЖИВЕЛИ У ВАЗДУХУ...

Један амерички научник, истражујући фосиле у Северној Америци и Западној Индији...

ДА НЕ БУДЕ СУШЕ...

Према плану једног израелског инжењера, кроз девет година Израел ће имати најсавршенији систем наводњавања...

КОПНО КОЈЕ НЕСТАЈЕ

Обала Понт Бери, која се налази на северној Алјасци, све се више смањује...

АУТОМАТ КОЈИ КАЖЕ „ХВАЛА“

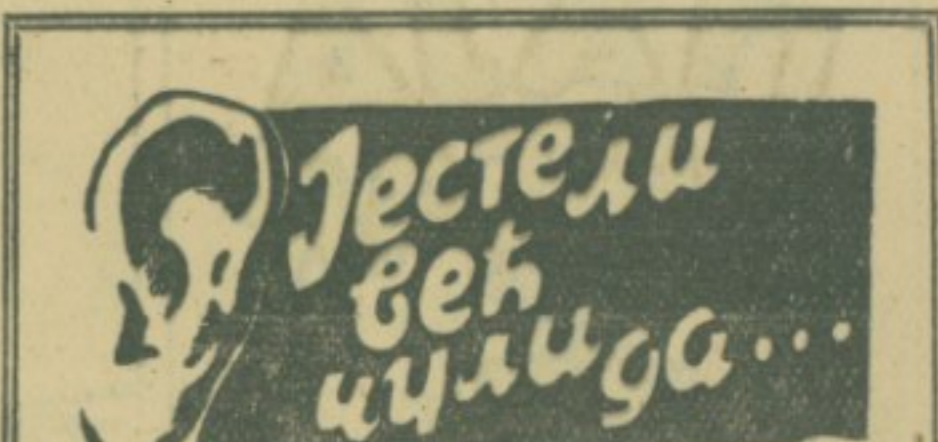
На неким њујоршким поштама постављени су аутомати који издају поштанске марке...

КАКО ЈЕ ПОСТАЛА РЕЧ СНОБ?

У 17 веку универзитет у Кембриџу донео је одлуку да се могу уписати као студенти и они младићи који не потичу из племићких породица...

АВИОН БУДУЋНОСТИ

Према мишљењу неких америчких инжењера, будући авион, који ће летети надзвучном брзином, имаће облик који би нам данас изгледао необичан...

... познати енглески сликар историских мотива Бенџамин Роберт Хајдн (1786 до 1846) извршио је самоубиство...

... у Јужној Америци и Аустралији и данас има читавих племена која својим језиком не могу да изразе бројеве веће од шест...

... као код нас коњске трке, тако се на острву Барбадосу, које припада Малим Антилима, редовно одржавају трке јапанца...

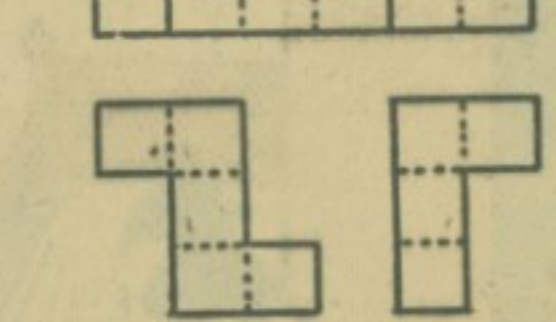
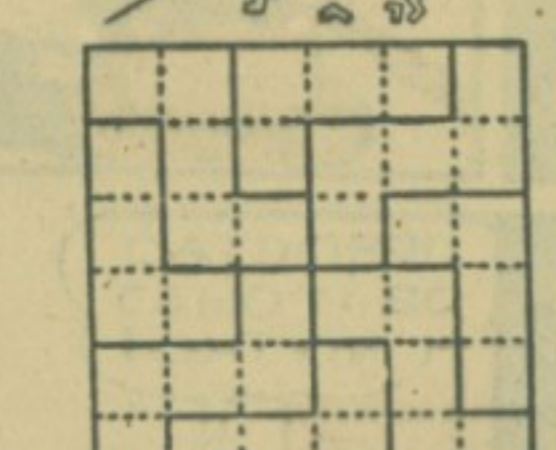
... реч тегет, назив за тамноплаву боју, долази од имена аустријског адмирала Тегетхофа...

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Квадрат из делова

Помоћу лежира извучите на тврдој картији или на картону седам водоравних паралелних линија...

драт подељен у 36 квадрата; као на нашој слици, само што ваш квадрат треба да буде већи...

СВЕЋА И ЛЕВАК

Обећајте да ћете наградити онога ко уме да дувајући кроз уски део левака угаси свећу...

Да ли можете, кренувши од тачке означене крстићем, проћи кроз лавинит и стигли до излаза а на притом не проба-

КАКО ДА СЕ ИЗИЂЕ?

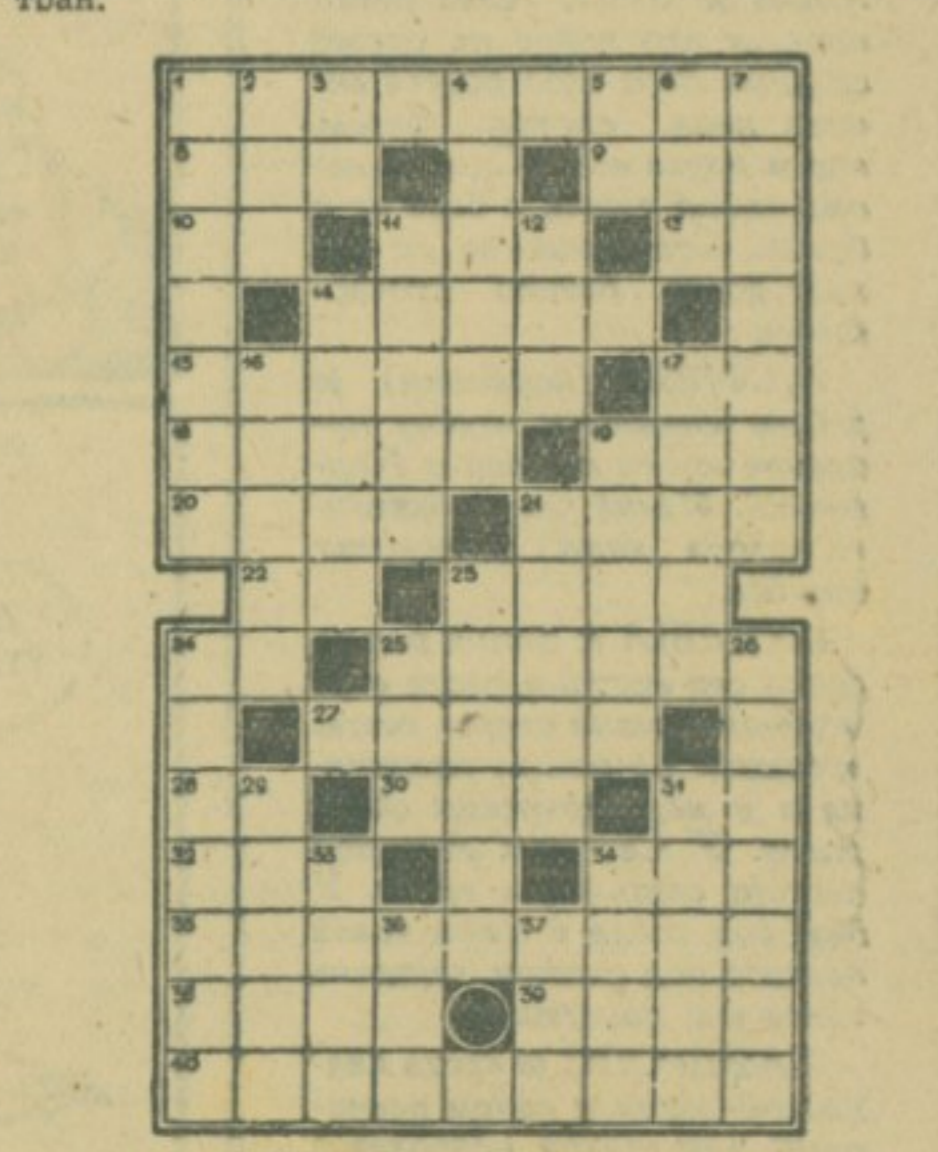
Обећајте да ћете наградити онога ко уме да дувајући кроз уски део левака угаси свећу...

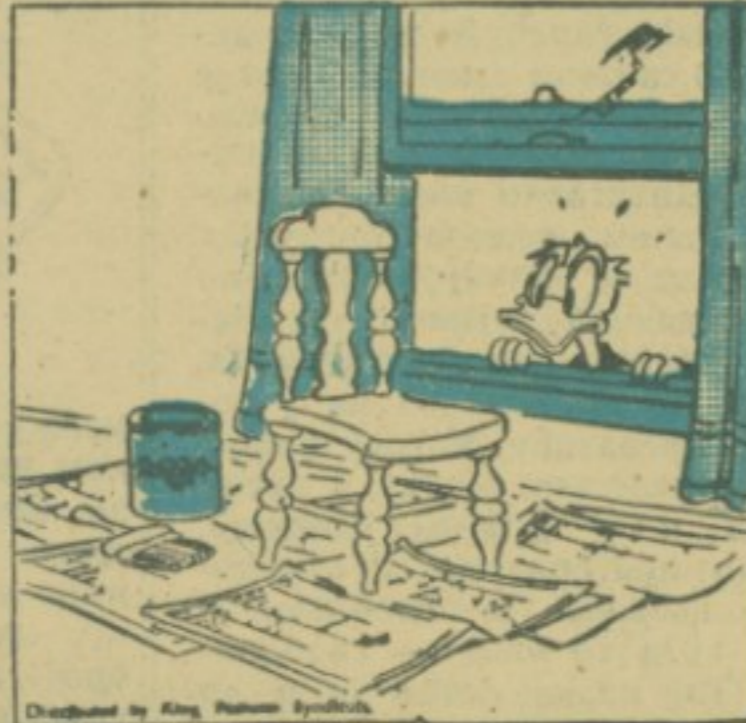
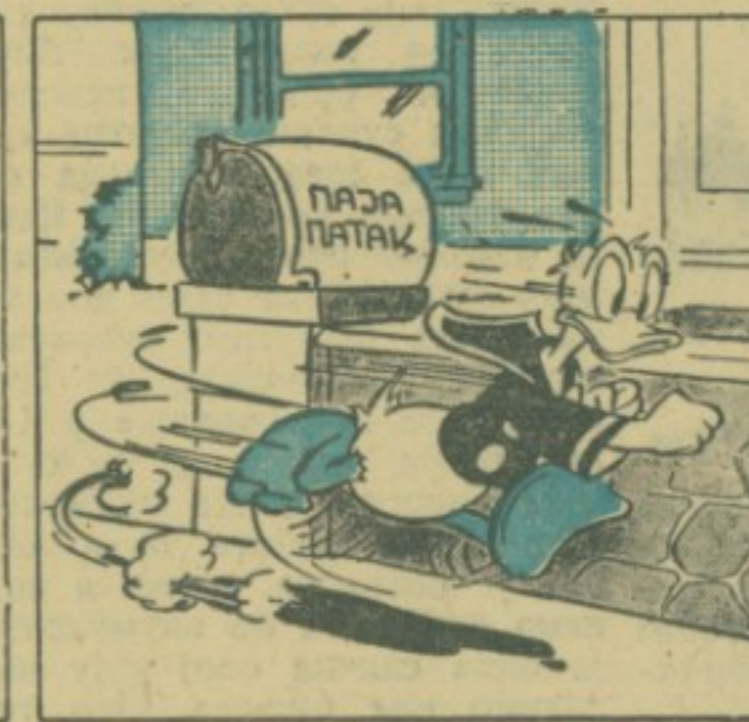
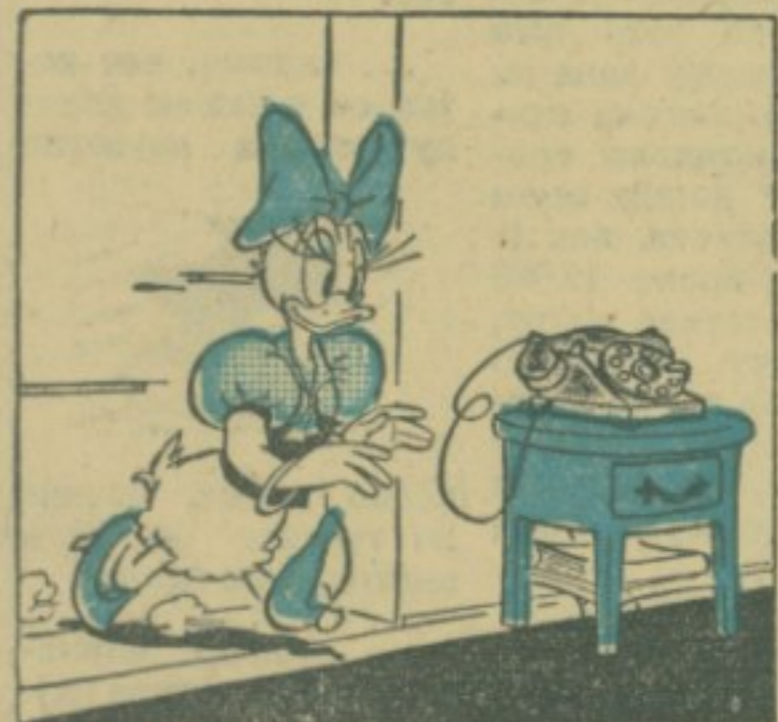
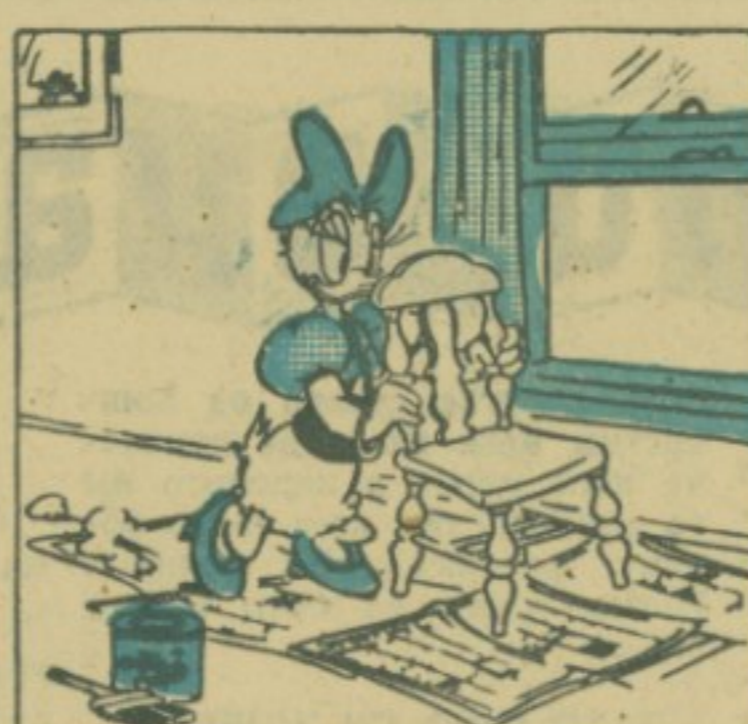
те два пута истим правцем и да то не траје више од пет минута? Халде, отворите добро очи и — на пут!

- Водоравно: 1) римски песник, аутор „Енеиде“; 8) богиња снабе у римској митологији; 9) красан; 10) предлог; 11) назив за петнаести дан неких месеци...

- Усправно: 1) припадник старог германског племена; 2) временско раздобље; 3) хемиски знак за радијум; 4) држава у Азији; 5) египатској митологији; 6) јапанска новчана јединица...

- Решење из прошлог броја: Водоравно: 1) Тиса; 5) Толма; 7) „Рапид“; 8) пе; 10) Ибар; 11) мат; 12) вез; 13) Ката; 14) ал; 15) Ковачи; 16) апарат; 18) Асам; 19) аниана; 21) Анита; 22) ер; 24) Нико; 25) оне; 26) ала; 27) Алек; 28) ми; 29) Арика; 30) Њинина; 32) Рапа.

ДАРЕЖЉИВИ СУСЕДИ

Хорације: *Имаш лепу збирку грамофонских плоча. Мора да си их скупо платио.*

Паја: *Напротив. Купио сам само једну. Њу сам недељу дана приткао да свира од јутра до мрака, а онда су ми суседи поклонили остале.*

БАШ ГА БРИГА

Настојник зграде улао усред ноћи у Шилкину собу и покушава да га пробуди.

— Брзо! Устаните! Ватра на трећем спрату! Али, Шилка отвори само једно око и мирно одговори:

— Баш ме брига. Ја сам чујем на четвртом.

РАНО СЕ УМОРИО

Попај срео на улици Перу Ждеру, љубо обичаја невеселог.

— Шта ти је, Перо? — упита га Попај. — Изгледаш ми уморан.

— Није ми чудо, — одговори Пера угучено. — Мислиш ли ти да је лако од јутра до мрака преносити цаклове са сољу?

— А откад радиш тај посао? — Почини се сутра!

КОЈИ ЈЕ ОДГОВОР

ПОВРШ је област у:

- Словенији
- Србији
- Херцеговини
- Лици

АЈСФЈЕЛД је: ствари шведски песник град у Данској спорт у планинама ледени покривач

АХИЛЕЈА је: град у Јужној Италији биљка место чувене битке у Старом веку грчка богиња

ХАМЕРОПС је: река минерал биљка острво

ОДГОВОР:

ПОВРШ је област у Херцеговини, југозападно од Требиња. У Средњем веку овула је био трговачки пут из Дубровника за Србију. Тамо је најено много преисториских и средњовековних старина. Клима је блага, снег ретко пада, а ако падне не одржи се дуго. Због тога успева винова лоза, смоква, бадем, нар и друго воће. Сади се веома добар дувач, а бере се и бухач. Становништво се раније доста бавило сточарством.

АЈСФЈЕЛД (норвешки) је дебети снежни и ледени покривач преко површи у Норвешкој. Изнад овог покривача готово нема стеновитих брегова.

АХИЛЕЈА је биљни род са преко сто врста, а расте у умереним зонама старог света, претежно на вишим планинама и у медитеранским областима. У Северној Америци постоји само једна врста. У овом род спада и наша трава позната под именом хајдучка трава или хајдучица.

ХАМЕРОПС је врста палме која расте у сувим равницама, где ствара непролазне биљне заједнице налик на шибљак. У Европи се једна врста ове палме ваји као украсна биљка.

WALT DISNEY'S **СЕДАМ ПАТУЉАКА** и **ГУСАР**

